

Mera om hemmavarande barn

Barn under 16 år eller 18 år kan i flera hänseenden berättiga föräldrar till skatteförmåner. Förutsättningen är emellertid i regel att barnet varit hemmavarande den 1 november beskattningsåret. Innebörden av begreppet hemmavarande kan ibland vara tveksam när det gäller föräldrar som sammanlevat under beskattningsåret men som ändå särtaxeras. I dessa fall kan båda föräldrarna sägas ha haft hemmavarande barn. Genom ett förtydligande tillägg i 65 § kommunalskattelagen (KL) år 1962 har dock tveksamheten undanröjts i flertalet av dessa situationer. Rättsläget har ytterligare klarlagts genom det utslag av regeringsrätten för vilket Stig Hellsten redogjort i föregående nummer av tidskriften (s. 158 ff) vartill hänvisas.

I nämnda utslag gällde tvisten rätten till förvärvsavdrag och dubbelt ortsavdrag. I en taxeringsfråga som sänts till SN:s redaktion har tagits upp spørsmålet om hur begreppet hemmavarande skall förstås i samband med rätten till schabloniserat avdrag för kommunalskatt. Frågan har följande lydelse.

Två frånskilda makar, som har gemensamt minderårigt barn fött före beskattningsårets ingång, sammanflyttat åter den 15/10 under beskattningsåret. Barnet vistas hos föräldrarna.

Om man antager att modern har den största inkomsten synes det klart att hon skall taxeras som ensamstående med barn och sålunda få schablonavdrag för kommunalskatt med 4.500 kr, förvärvsavdrag med 3.000 kr och ortsavdrag med 4.500 kr.

Frågan är då vilka avdrag fadern är berättigad till.

Enligt bestämmelserna i 65 § kommunalskattelagen skall barnet endast anses som hemmavarande hos en av föräldrarna när det gäller rätten till avdrag enligt 46 § 2 mom. första styck-

ket vid 3) och 46 § 3 mom. ävensom ortsavdrag. De angivna avdragen enligt 46 § gäller försäkringsavgifter och förvärvsavdrag.

Fadern är sålunda icke berättigad till ortsavdrag med 4.500 kr och ej heller till förvärvsavdrag eftersom barnet i dessa avseenden icke anses som hemmavarande hos honom. Om han har betalat underhållsbidrag till barnet, som tidigare vistats hos modern, för tiden innan sammanflyttningen torde han emellertid ej heller kunna medgivas avdrag härför då barnet faktiskt var hemmavarande hos honom den 1/11 under beskattningsåret och den i 65 § gjorda inskränkningen icke gäller avdrag för periodiskt understöd.

Aterstår då kommunalskatteavdraget. Något undantag beträffande detta synes ej föreligga utan en frånskild som den 1/11 under beskattningsåret hade hemmavarande minderårigt barn är berättigad till avdrag enligt schablon med 4.500 kr. Det skulle i förevarande fall innebära att även fadern skulle få schablonavdrag med 4.500 kr.

Är detta riktigt och har det i så fall varit lagstiftarnas mening?

I förordningen om statlig inkomstskatt saknas beträffande det schabloniserade kommunalskatteavdraget en uttrycklig bestämmelse som motsvarar sista punkten av 65 § första stycket KL. Betyder detta att båda föräldrarna i exemplet bör tillerkännas det högre schablonavdraget för kommunalskatt?

Den oklarhet om avdragsrätten som här kan föreligga liknar den som fanns beträffande förvärvsavdrag, ortsavdrag m. m. före 1962 års tillägg i 65 § KL. Genom tillägget klargjordes vad som varit lagstiftarnas mening i fråga om dessa avdrag. Ett belysande departementschefsuttalande återges i Hellstens artikel (s. 159) (prop. 1962:181 s. 33). En tolkning av de äldre bestämmelserna i enlighet härmed har f. ö. senare gjorts av regeringsrätten i målet

RÅ 1967 not. Fi 1415. Regeringsrätten uttalade där att de i målet aktuella stadgandena angående ortsavdrag borde förstås så att barn som bor hos sina föräldrar anses som hemmavarande endast hos den ena av dem.

Vid bedömningen av föreliggande tolkningsfråga får man också beakta att kategoriindelningen för kommunalskatteavdraget helt överensstämmer med det vanliga mönstret inom familjebeskattningen. Ogift med hemmavarande barn under 18 år jämställs med gift skattskyldig och har sålunda rätt till det högre avdragsbeloppet. I prop. 1965:14 med förslag om införande av det schabloniserade kommunalskatteavdraget uttalade departementschefen (sid. 46) att det högre avdragsbeloppet, högst 4.500 kr., skulle medges för makar och för ofullständiga familjer och det lägre beloppet, högst 2.250 kr., för övriga skattskyldiga. Även detta talar för att det högre kommunalskatteavdraget medges bara en av makarna.

Här angivna förhållanden leder till slutsatsen att en begränsning i det aktuella hänseendet, motsvarande regeln i 65 § KL,

måste gälla också beträffande det schabloniserade kommunalskatteavdraget. Fadern i exemplet synes sålunda böra erhålla schablonavdrag för kommunalskatt med det för ensamstående gällande beloppet 2.250 kr.

En sådan bedömning beträffande rätten till kommunalskatteavdrag aktualiserar frågan om faderns rätt till avdrag med högst 1.000 kr. för underhållsbidrag. Anses barnet hemmavarande bara hos modern när det gäller kommunalskatteavdraget synes konsekvensen fordra att barnet inte anses hemmavarande hos fadern i fråga om avdraget för underhållsbidrag. Mot detta talar visserligen att detta avdrag inte berördes vid 1962 års tillägg i 65 § KL.

Emellertid torde fadern enligt grunderna för de här aktuella familjebeskattningsreglerna böra genomgående beskattas antingen som ogift med hemmavarande barn eller som ensamstående utan hemmavarande barn. Eftersom han inte får ortsavdrag m. m. som ogift med hemmavarande barn synes han i gengäld rimligen böra medges avdraget för underhållsbidrag.

Gunnar Björne